

Nábřeží v Brémách, prosvícený grafický list po restaurování

Detail poškození grafického listu před restaurováním

Týž grafický list po restaurování

Optické tisky vedut exotických měst a krajin

Státní hrad Rožmberk (původně zámek Jindřichův Hradec), Národní památkový ústav – územní památková správa v Českých Budějovicích
 technika: černobílý tisk z hloubky kolorovaný akvarelovými barvami, podlepeno černým papírem a další podlepeno tenkým ručním papírem s lokálními nánosy lazurní kolorace, rozměry: 44,5 x 33 cm
 autor: Georg Balthasar Probst
 německé země, druhá polovina 18. století
 restaurování: RNDr. Miroslav Široký, 2009

Biliárový pokoj v letním apartmá Jiřího Františka Buquoye na hradě Rožmberk zdobí od roku 2010 na první pohled nijak zvlášť výjimečné grafické listy. Jejich bližší prozkoumání však přineslo překvapení. Jde o tak zvané optické tisky (vues d'optique), které se v Čechách dochovaly jen v nevelkém množství, přestože se v 18. a 19. století těšily velké popularity nejen v Evropě, ale i v Japonsku. Proslavení tvůrci těchto trochu zvláštních rytin pocházeli především z Augsburgu, Paříže a Londýna. Jedním z nich byl i augsburský umělec, rytec a vydavatel Georg Balthasar Probst (1732–1801).

Optická grafika byla ryta jinak než běžné rytiny. Všechny její linky byly přehnané s cílem vytvořit trojrozměrný dojem, aby mohly být promítány pomocí tzv. zograskopu, přístroje, který se skládal ze silné konvexní čočky a lomeného zrcadla. Při prohlížení ležel grafický list na stole. Tato tzv. peep-show přinesla divákovi možnost vidět krajinu v trojrozměrné iluzi a bývá někdy označována za televizi 18. století.

Obrazy bývaly většinou vkládány do rámu nebo montovány na válce, aby jich bylo možné zhlédnout větší množství najednou, mohly ale být vsazeny i do dřevěných boxů. Někdy se též stávaly součástí speciálního nábytku, popřípadě mohly být věšeny na stěny. Soubor optických tisků na hradě Rožmberk obsahuje veduty náměstí v Mannheimu, zámku Münster, tři kamenných mostů přes bavorskou řeku Pegnitz, zápasu „olympských rytířů“, procházky v cypřišové zahradě, mostu přes Labe v Drážďanech, ulice v Nankinu, přístavu Hellevoetsluis, mostu v Brémách, porcelánové věže v Nankinu, přístavu Middelburg, válečných lodí v Kingstonu, velkého trhu v Göttingen, triumfálního oblouku, pohození Romula a Rema, Romula a Rema na lovu ptáků a další.

Grafické listy se před restaurováním nacházely ve velmi špatném stavu. Vlivem dlouhodobého působení vysoké vlhkosti došlo nejen ke zvlhnutí papíru, ale i k jeho masivnímu mikrobiálnímu napadení. Listy byly znečištěny vrstvou prachu a povrchových depozitů různého původu, mušními ekskrementy i zatřeným prachem. Celá jejich plocha byla silně zahnědlá a pokrýval ji rozsev černých až černofialových skvrn plísňových metabolitů. Papír byl narušený, degradovaná vlákna celulózy ztrácela pružnost, práškovatěla a při manipulaci se rozpadala, což vedlo k dobovým opravám barevně i materiálově neadekvátními přelepy. Hmyzí požer plošně narušil povrchovou vrstvu papíru. Došlo i ke ztrátám barevné vrstvy obrazové části.

Povrch listů byl očištěn pomocí porézních pryží, chlebové střídky a chemickými roztoky, lokálně se navíc musely nejvíce postižené oblasti vybělit. Kyselost papíru (pH 4,3–4,6) bylo nutné neutralizovat postříkem, aby výsledná hodnota dosáhla mírně alkalických hodnot (pH 8,4). Lokálně zajištěny byly lomy a ohyby, trhliny a praskliny na tržných ploškách slepeny a podlepeny japonským papírem nebo přelity papírovinou. Tou se podařilo kompenzovat i menší místa, kde již papír chyběl. Velké ztráty byly doplněny záplatami z odpovídajících, odkyselených, historicky adekvátních ručních papírů. Listy byly celoplošně konsolidovány impregnací a po zvlhčení vyrovnány dlouhodobým vysycháním pod mírným pružným zatížením. Zůstaly tak zachovány všechny povrchové charakteristiky historického papíru. Ztráty v barevné vrstvě byly doplněny scelující retuší. Podobným způsobem byly ošetřeny i podlepy grafických listů ručními papíry s černým povrchem, obnoveny jejich spoje s vrchními grafickými listy a doplněné plochy načerněny původní technologií (uhlíkatým pigmentem pojené sazové černě). Tím se obnovila jejich promítací schopnost. Doplnky v oblastech vystřížených otvorů pro průchod světla byly lokálně kolorovány lazurními barvami.

Vnitřní císařský dvůr v Pekingu, grafický list před restaurováním

Týž grafický list po restaurování

Týž prosvícený grafický list po restaurování

Pohození Romula a Rema, grafický list před restaurováním

Týž grafický list po restaurování

Týž prosvícený grafický list po restaurování